ORTODOKSİA

AHLÂKÎ VE DİNÎ RESALE

Müdürü mes'ul
MELETİOS LUKAKİS

Mahal idare
Tahta Minare, Vodina Sokağı 42
İstanbul – Fener

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΖ΄. — ΜΑΙΟΣ 1942 — ΤΕΥΧΟΣ 5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

ΤΟ ΥΠΟΣΥΝΕΙΔΗΤΟΝ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΑΨΥΧΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸν ὅρον "***συνείδησιν***" μεταχειρίζομαι ὑπὸ τὴν ψυχολογικήν του ἔννοιαν· ἔχω συνείδησιν ἐμαυτοῦ ἐν ὡρισμένῃ στιγμῇ σημαίνει ἔχω γνῶσιν, συναίσθησιν, τῶν σκέψεών μου, τῆς ἐσωτερικῆς μου καταστάσεως. Ἑκάστη ψυχικὴ κατάστασίς μας ἀποτελεῖ μέρος τῆς προσωπικῆς μας συνειδήσεως. Αἱ καταστάσεις αὗται ἢ σκέψεις ὑφίστανται διαρκεῖς μεταβολάς. Εἰς τὰς ἀλλοιώσεις αὐτὰς δυνάμεθα νὰ ἐφαρμόσωμεν τὸ τοῦ Pascal "δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος νὰ εἶναι περισσότερον διάφορος ἀπὸ ἕνα ἄλλον παρὰ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτόν του εἰς ***διαφόρους καιρούς***". ([1]) Παρὰ ταῦτα ὅμως ὑπάρχει συνέχεια καὶ ἑνότης ἐν τῇ προσωπικῇ συνειδήσει. Ἔχομεν γνῶσιν, ἀντιλαμβανόμεθα ὅτι τὸ ἐγώ μας τὸ ὁποῖον γίνεται θέατρον διαφόρων σκέψεων, καταστάσεων, ἐνεργημάτων εἶναι τὸ ἴδιον (αὐτοσυνειδησία). Ἐντεῦθεν προέρχεται ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὀνομάζομεν

1) Pascal "pensées" article premier, II.

ἐν τῇ ψυχολογίᾳ ***ἑνότητα συνειδήσεως*** καὶ τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἓν ἀπὸ μυστηριωδέστερα προβλήματα τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης καθόλου γνώσεως. Ὁ ἐπισημότερος ψυχολόγος τῆς ἐποχῆς μας Γουΐλλιαμ Τζαίημς (William James) ἀσχοληθεὶς μὲ ἀπορροφητικὴν προσοχὴν μὲ τὰ ζητήματα τῆς ψυχολογικῆς συνειδήσεως καὶ τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς ψυχολογίας καθόλου γνωματεύει ὅτι καὶ "τὴν σημασίαν τῆς ***προσωπικῆς συνειδήσεως*** τὴν γνωρίζομεν ἐφόσον οὐδεὶς μᾶς ζητεῖ τὸν καθορισμὸν αὐτῆς, ἐὰν ὅμως πρόκειται νὰ δώσωμεν σαφῆ ἐξήγησιν αὐτῆς εὑρισκόμεθα πρὸ τοῦ δυσχερεστάτου ἐκ τῶν ***φιλοσοφικῶν θεμάτων***„.(2)

Καίτοι διὰ τῶν αἰσθητηρίων δεχόμεθα μέγαν ἀριθμὸν ἐντυπώσεων ἐν τούτοις ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐντυπώσεων τῶν ὁποίων λαμβάνομεν γνῶσιν εἶναι μικρός, αἱ "συνειδηταὶ„ (ἐνσυνείδητοι) ἐντυπώσεις εἶναι ὀλίγαι. Τὸ ὀλιγάριθμον τῶν ἐντυπώσεων περιορίζει ἀκόμη περισσότερον ἡ ἀπορροφητικὴ προσοχὴ τοῦ ἐγώ μας, τοῦ ἀτόμου. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐκλήθη "***στενότης τῆς συνειδήσεως***„.

Ὁ ψυχικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἐξαντλεῖται διὰ τῶν στοιχείων τῶν ὁποίων ἔχομεν γνῶσιν καὶ συνείδησιν. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλα στοιχεῖα τῶν ὁποίων ἢ ἀμυδρῶς ἢ καθόλου δὲν ἔχομεν γνῶσιν. Ὑπάρχουν δ.λ.δ. ἐν τῷ ψυχικῷ βίῳ τοῦ ἀνθρώπου φαινόμενα, καταστάσεις καὶ ἄλλα τῶν ὁποίων τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν ἐνέργειαν ἐλάχιστα γνωρίζει ἢ τελείως ἀγνοεῖ τὸ ἄτομον ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ὑπάρξει τοῦ ὁποίου λαμβάνουν χώραν τὰ ἐνεργήματα αὐτὰ ἢ αἱ καταστάσεις αὐταί. Τὰ τοιαῦτα φαινόμενα τοποθετηθέντα ὑπὸ τῶν συγχρόνων ψυχολόγων εἰς τὴν ***ἐπιφάνειαν*** ἢ "τὸ κράσπεδον„ τῆς συνειδήσεως ὠνομάσθησαν "***ἀσυνείδητα***„ ἢ "***ὑποσυνείδητα***„ (3) φαινόμενα. Εἰς πολλὰς περιπτώσεις οἱ δύο αὐτοὶ ὅροι συγχέονται ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου. Ὁ Γάλλος Bichet τὰ φαινόμενα αὐτὰ ὡς μὴ ὑπαγόμενα εἰς τὴν συνήθη κατηγορίαν τῶν ψυχικῶν φαινομένων, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ "μεταφυσικὰ„ φαινόμενα, ἐκάλεσε "***μεταψυχικά***„.Καὶ ὁ κλάδος ὁ καταγινόμενος μὲ τὴν ἐξήγησιν τῶν τοιούτων φαινομένων ὠνομάσθη "μεταψυχική„. Ὁ γνωστὸς Γάλλος ποιητὴς

2) **William James**, "Psycology„ Νέα Ὑόρκη 1900 σ. 152

3) Περὶ ὑποσυνειδήτου ἔγραψε καὶ ὁ πολὺς Λεϊβνίτιος ἐξ ἀφορμῆς τοῦ καθορισμοῦ τῆς βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου ἢ μᾶλλον τῶν παραγόντων τῶν καθοριζόντων τὴν ἐλευθέραν λεγομένην θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν τῷ καθορισμῷ τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργοῦσιν ἐλατήρια ἐνσυνείδητα καὶ ὑποσυνείδητα "μὴ εἰσερχόμενα μὲν εἰς σαφῆ συναίσθησιν, οὐχ ἧττον ὅμως ὑπάρχοντα καὶ ἐνεργοῦντα ἐν ἡμῖν οἱονεὶ ἀφανῶς καὶ ἀπαρατηρήτως καὶ παρὰ τὴν ἀφανῆ καὶ ὑποσυνείδητον αὐτῶν ἐνέργειαν ὑπερνικῶντα τὰ περιερχόμενα εἰς γνῶσιν ἡμῶν καὶ καθορίζοντα τὰς ἡμετέρας βουλήσεις καὶ ἀποφάσεις„. Β. Ἀντωνιάδου "Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας„ Ι. σ. 125

Jules Bois εἶχε γράψῃ πρὸ πολλοῦ (ἐφημερὶς "Figaro„) ἄρθρον περὶ τῶν παραδόξων φαινομένων, τῶν ἄλλως καὶ ἀποκρύφων (ἐντεῦθεν ἀπόκρυφοι ἐπιστῆμαι) λεγομένων τοῦ ὑποσυνειδήτου καὶ εἰδικῶς περὶ τῶν "πνευματιστικῶν„ φαινομένων δώσας εἰς αὐτὰ τὴν ὀνομασίαν "***μεταψυχικά***„.

Ἀφορμὴν εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐπιστημονικὴν κατὰ τὸ δυνατὸν ἐξέτασιν τῶν μεταψυχικῶν φαινομένων ἔδωκαν οἱ λεγόμενοι πνευματισταί. Οὗτοι ὠνόμασαν τὰ φαινόμενα ταῦτα πνευματιστικά, διότι πρὸς ἐξήγησιν αὐτῶν παρεδέχθησαν τὴν ὕπαρξιν ἐνσυνειδήτων πνευμάτων ἀδιακόπως μετενσωματουμένων (μετεμψύχωσις) καὶ τὴν ὑπό τινας ὅρους ***ἐπικοινωνίαν*** τῶν ἀνθρώπων μετὰ τῶν ὡς ἄνω πνευμάτων.

Τὰ πνευματιστικὰ φαινόμενα διαιροῦνται κυρίως εἰς δύο. Πρῶτον εἰς τὰ ἔχοντα κάπως ἐξωτερικόν, φυσικόν, ὁρατὸν χαρακτῆρα· τὰ τοιαῦτα γενικῶς ὡς χαρακτηριστικὸν ἔχουν τὴν κίνησιν. Πρόκειται περὶ μετακινήσεως καὶ ἀνυψώσεως ἀντικειμένων, περὶ μετεωρήσεως σώματος ἀνθρωπίνου· εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προσθέσω τὰ "κινούμενα τραπεζάκια„ τὰ "στοιχειωμένα σπίτια„ (κρότοι ἀκουόμενοι εἰς σπίτια) κ. ἄ. Δεύτερον δὲ εἰς τὰ παρουσιάζοντα πνευματικὸν καὶ "ἀόρατον χαρακτῆρα„. Ταῦτα ὀνομάζονται διανοητικὰ (intellectuels). Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ὑπάγονται τὰ ὄνειρα ἐκεῖνα διὰ τῶν ὁποίων προβλέπομεν καὶ προγινώσκομεν ἕν μελλοντικὸν γεγονὸς εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ ὁποίου οὐδὲν συνειδητὸν στοιχεῖον τοῦ ψυχικοῦ μας βίου μᾶς ὁδηγεῖ. Εἰς τὴν ἰδίαν κατηγορίαν ἀνήκουν τὰ φαινόμενα τῆς τηλεπαθείας, τῆς ψυχομετρίας (ἄτομά τινα εἶναι πεπροικισμένα μὲ τοιαύτην ἰδιότητα ὥστε βλέποντα ἢ ἐγγίζοντα ἕν ἀντικείμενον νὰ δύνανται νὰ εὑρίσκωσι (=νὰ μαντεύωσι) τὸν προηγούμενον κάτοχον αὐτῶν κ' ἄ.) διοράσεως, ξενογλωσσίας, τηλεσθησίας (κρυπταισθησίας) κ. ἄ.

Τοιουτοτρόπως παρὰ τὰ εἰς τὴν γνῶσιν καὶ ἀντίληψιν ἡμῶν ὑποπίπτοντα στοιχεῖα τῆς προσωπικῆς μας συνειδήσεως ἐμφανίζονται πλεῖστα ἄλλα στοιχεῖα κεκρυμμένα εἰς τὰ ἄκρα, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ ἔκφρασιν τῶν ψυχολόγων, τῆς περιφερείας τῆς συνειδήσεως τοῦ ἀτόμου καὶ ἑπομένως ἐκφεύγοντα τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν, τουτέστι ὑποσυνείδητα ἢ ἀσυνείδητα.

Σήμερον οἱ ψυχολόγοι, ἢ μᾶλλον οἱ ψυχοφυσιολόγοι δὲν ἀρνοῦνται τὴν ὕπαρξιν τῶν μεταψυχικῶν ἢ πνευματιστικῶν φαινομένων. Ὑπάρχει ἀπειρία π. δ. χ. παραδειγμάτων, κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ α ἢ ὁ β ἄνθρωπος εἶδε καθ' ὕπνους ἕν γεγονὸς τῆς ζωῆς του συμβὰν ἢ τὴν ἐπαύριον τοῦ σχετικοῦ ὀνείρου ἢ μετὰ πολὺν ἢ ὀλίγον χρόνον μετὰ τὸ ὄνειρον. Ἡ προαίσθησις (τηλεπάθεια) λυπηρῶν γεγονότων δὲν εἶναι σπάνιον. Ἄν-

θρωποι μορφωμένοι εὑρέθησαν πρὸ τοῦ ἀκολούθου γεγονότος· πρόσωπον εὑρισκόμενον εἰς μίαν ἐξαιρετικὴν ψυχικὴν κατάστασιν ἐμάντευσε τὰς σκέψεις τῶν παρισταμένων, σκέψεις αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν τὴν προσωπικήν των συνείδησιν τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἢ ἀπεκάλυψε γεγονότα παρελθόντος, ἤτοι ποῖα βιβλία ἐμελέτων, ὅτι ἐλάμβανον σημειώσεις μελετῶντες καὶ ποίου χρώματος ἦσαν τὰ χαρτιὰ τῶν σημειώσεων.

Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ πραγματικὰ γεγονότα μὴ ἐπιδεχόμενα οἱανδήποτε ἀμφισβήτησιν. Ἀλλὰ ἄλλο ζήτημα εἶναι ἡ διαπίστωσις τῆς ὑπάρξεως πραγματικῶν φαινομένων καὶ ἄλλο ἡ ἐξήγησις αὐτῶν.

Ὁ μαθητὴς τοῦ περιφήμου Πεσταλότζι Hippolite Rivail γνωστὸς περισσότερον ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ἀλλὰν Καρντὲκ (4) ἀπεπειράθη νὰ ἐξηγήσῃ τὰ φαινόμενα αὐτὰ διὰ τῆς παραδοχῆς ἐνσυνειδήτων πνευμάτων ἐπικοινωνούντων μετὰ ζώντων πεπροικισμένων διὰ ἰδιαιτέρων τινων ἰδιοτήτων καὶ καλουμένων μεσαζόντων (medium).

Πρὸς ἐξήγησιν τῶν πνευματιστικῶν φαινομένων ὁ προμνησθεὶς Γάλλος παρεδέχθη τὴν ὕπαρξιν ἀΰλου πνεύματος, σώματος καὶ ἡμιυλικοῦ περιπνεύματος. Κατ' αὐτὸν τὰ πνεύματα τεθνεώτων ἀνθρώπων ἐμφανιζόμενα εἰς τοὺς μεσάζοντας προκαλοῦν τὴν δημιουργίαν τῶν πνευματιστικῶν φαινομένων. Ἔν τισι λεπτομερείαις τῆς ἐξηγήσεως τῶν φαινομένων τούτων — περιλαμβανομένης εἰς τὰ τρία του βιβλία τοῦ πνευματισμοῦ — ὁ Rivail χρησιμοποιεῖ διαφόρους ἰδέας καὶ ἀντιλήψεις τοῦ ἀρχαίου Ἕλληνος Ἀτομικοῦ Φιλοσόφου Δημοκρίτου. Ὁ Ἕλλην οὗτος φιλόσοφος πειρᾶται νὰ ἐξηγήσῃ ὅλα τὰ φαινόμενα, καὶ αὐτὰ τὰ ὑπαγόμενα εἰς τὴν πνευματικὴν σφαῖραν, διὰ τῆς μηχανικῆς κινήσεως καὶ ἀλληλεπιδράσεως τῶν ἀτόμων τοῦ πυρός. Ἐν τούτοις προκειμένου περὶ τῶν προφητικῶν ὀνείρων καὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ θείου κατὰ διαφόρους τρόπους (θεοφάνειαι, θεοσημίαι) ἐφεῦρε τὴν ἀκόλουθον ἐξήγησιν, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει καὶ ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Γάλλος χωρὶς ὅμως νὰ μνημονεύῃ τὸν πάτρωνα καὶ δημιουργὸν τῆς θεωρίας ταύτης Δημόκριτον. Κατὰ τὸν Δημόκριτον ὁ περιβάλλων ἡμᾶς ἀὴρ εἶναι γεμάτος ἀπὸ παντὸς εἴδους δαίμονας, ἀγαθοὺς καὶ κακούς. Ἐκ τῶν ἐναερίων αὐτῶν ὄντων ἀπολύονται εἴδωλα (δείκελα), τὰ ὁποῖα ἀποτυπούμενα εἰς τὸν ἀέρα καθίστανται ὁρατὰ καὶ αἰσθητὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ ἄνθρωποι διὰ τῆς τοιαύτης ἐπαφῆς καὶ ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν ἐναερίων ὄντων (πνευμάτων;) λαμβάνουν γνῶσιν διαφόρων ἰδιοτήτων καὶ τῶν προθέσεων καὶ τῶν διαλογισμῶν ἐκείνων παρὰ τῶν ὁποίων προέρχονται τὰ ἐν λόγῳ

4) Ἐγεννήθη ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸ 1804 καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ 1869.

εἴδωλα. Αὐτὰ τὰ εἴδωλα καθ' ὕπνους προκαλοῦν τὰ ὄνειρα τόσον τὰ κοινὰ ὅσον καὶ τὰ προγνωστικὰ τοῦ μέλλοντος. (5)

Οἱ ψυχοφυσιολόγοι ἀρνοῦνται τὴν ὕπαρξιν πνευμάτων, τοὐλάχιστον ὑφ' ἣν ἔννοιαν παραδέχονται οἱ πνευματισταί. Πρὸς ἐξήγησιν δὲ τῶν πνευματιστικῶν φαινομένων — τὰ ὁποῖα ὀνομάζουσι μεταψυχικὰ ἀποφεύγοντες τὴν χρῆσιν τοῦ ὅρου "πνευματιστικὰ" ὡς ὑπενθυμίζοντος πνεύματα — ἐπικαλοῦνται τὴν ὑποσυνείδησιν τοῦ μεσάζοντος (**medium**), θεωροῦντες αὐτὰ ὡς ἐκφάνσεις ταύτης, ἢ τὴν ὕπαρξιν καὶ ἐκπομπὴν ἀπὸ τοῦ σώματος τοῦ μεσάζοντος "***ζωϊκῆς τινος δυνάμεως***" εἰς τὴν ὁποίαν δίδουν τὸ ὄνομα "ψυχοδυναμισμός".

Οὔτε αἱ ἐξηγήσεις τῶν πνευματιστῶν οὔτε ἡ παράταξις λέξεων τῶν ψυχοφυσιολόγων, ὡς "ψυχοδυναμισμὸς" "ζωϊκὴ δύναμις" κ. ἄ. εἶναι πραγματικαὶ καὶ ἱκανοποιητικαὶ ἐξηγήσεις. Ἄλλως τε ὁ Ἀλλὰν Καρντὲκ εἰς τὰ τρία βιβλία τοῦ Πνευματισμοῦ οὐχὶ ἅπαξ παραπέμπει διά τινα φαινόμενα τὰς αἰτίας εἰς τὸν Θεὸν ἢ εἰς τὸ ἄγνωστον. Καὶ ὁ Χριστιανισμὸς παραδέχεται τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωήν, καὶ ἐπομένως τὴν ὕπαρξιν ψυχῶν, πνευμάτων τῶν τεθνεώτων. Παραδέχεται καὶ ἐπικοινωνίαν ζώντων καὶ τεθνεώτων, καὶ δεήσεις τῶν ζώντων ὑπὲρ τῶν νεκρῶν ἢ ἱκεσίας τῶν τεθνεώτων — ἐὰν εἶναι ἄξιοι — ὑπὲρ τῶν ζώντων. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης τῆς ἐπικοινωνίας ζώντων καὶ τεθνεώτων στηρίζεται ἡ θέσπισις τῶν λεγομένων μνημοσύνων, μνειῶν τῶν τεθνεώτων. Ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἀπαρτίζεται ὡς στρατευομένη καὶ θριαμβεύουσα ἐκ πολλῶν, πλειόνων θνητῶν παρὰ ζώντων. Πόση ὅμως διαφορὰ μεταξὺ τῆς χριστιανικῆς ἀντιλήψεως περὶ ζωῆς καὶ θανάτου, ζώντων καὶ τεθνεώτων, ψυχῆς καὶ σώματος καὶ ἐπικοινωνίας ζώντων καὶ τεθνεώτων καὶ τῶν πνευματιστικῶν θεωριῶν περὶ "ἀπορροιῶν" περὶ "ρευστῶν", περὶ μετενσωματώσεως, περὶ μεσαζόντων καὶ τόσων ἄλλων θεωριῶν ἀναμεμιγμένων μετὰ στοιχείων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καὶ νεωτέρων καὶ συγχρόνων θεοσοφικῶν συστημάτων!!

---

5) "Δημόκριτος εἴδωλά τινα, φησίν, ἐμπελάζειν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τούτων τὰ μὲν εἶναι ἀγαθοποιά... προσημαίνειν τε τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις θεωρούμενα ***καὶ φωνὰς ἀφιέντα.***" Σέξτος Ἐμπερικός, πρὸς μαθημ. θ. 19. 4 φησὶ Δημόκριτος ἐγκαταβυσσοῦσθαι τὰ εἴδωλα διὰ τῶν πόρων εἰς τὰ σώματα καὶ ποιεῖν τὰς κατὰ τὸν ὕπνον ὄψεις ἐπαναφερόμενα· ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ ψυχὴν κινημάτων καὶ βουλευμάτων ἑκάστῳ καὶ ἠθῶν καὶ παθῶν ἐμφάσεις ἀναλαμβάνοντα συνεφέλκυσθαι καὶ προσπίπτοντα μετὰ τούτων ὥσπερ ἔμψυχα φράζειν καὶ διαστέλλειν τοῖς ὑποδεχομένοις τὰς τῶν μεθιόντων αὐτὰ δόξας καὶ διαλογισμοὺς καὶ ὁρμάς, ὅταν ἐνάρθρους καὶ ἀσυγχύτους φυλάττοντα προσμίξῃ εἰκόνας".

Πλουτάρχου Συμπόσιον Η 10, 2. Β. Ἀντωνιάδου.
Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας Α. σ. 133,136

Οἱ ψυχοφυσιολόγοι ἂς ἐνθυμηθῶσι τὶ ἔγραψεν ὁ προρρηθ εἰ Wililam James ὄχι ὡς πρὸς τὰ ψυχικὰ φαινόμενα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴς σφαῖραν οὐχὶ τοῦ ὑποσυνειδήτου ἢ ἀσυνειδήτου, ἀλλὰ εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ συνειδητοῦ. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς παρούσης μελέτης ἔγραψα ὀλίγας λέξεις περὶ ψυχολογικῆς συνειδήσεως καὶ περὶ στενότητος τῆς συνειδήσεως. Πολλαὶ ἀπὸ τὰς φυσικὰς ἐντυπώσεις, ὡς εἶπον ἤδη, δὲν ἠμποροῦν συγχρόνως νὰ καταστῶσιν ἀντικείμενον προσωπικῆς μας συνειδήσεως. "Διατὶ αὗται, ἀποφαίνεται ὁ James, ἀποτυγχάνουν νὰ διεισδύσουν εἰς τὴν ψυχήν, αὐτὸ εἶναι μυστήριον, τὸ ὁποῖον ***μόνον ὀνομάζεται οὐχὶ δὲ ἐξηγεῖται*** ὅταν ἐπικαλούμεθα τὴν στενότητα τῆς συνειδήσεως ὡς αἰτίαν αὐτοῦ„. Διὰ νὰ δείξῃ δὲ ὁ Ἀμερικανὸς φιλόσοφος καὶ ψυχολόγος ὅτι ἡ ἐξήγησις ἐκείνη διὰ τῆς στενότητος τῆς συνειδήσεως εἶναι ἐφεύρεσις τῶν Γερμανῶν ψυχολόγων ἀναφέρει τὸν ὅρον ὄχι μόνον ἀγγλιστὶ ἀλλὰ καὶ γερμανιστὶ "die Enge Bewusstseins„ (why the fail to pierce the mind is a mystery, which is only named and not explained when we invoke die "Enge des Bewusstseins„ the narrowness of consciousness as its ground)„. (6) Ἡ τελευταία αὐτὴ φράσις μὲ ὑπενθυμίζει ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον γενικεύων τὸ θέμα εἶπεν ὁ πρὸ ἐτῶν καθηγητὴς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Γενεύης Chaudat, προκειμένου περὶ τῆς λεγομένης ἐξηγήσεως τῶν φυσικῶν φαινομένων, "δὲν εἶναι ἐξήγησις, ἀλλὰ ***περιγραφή***. (Il ne s'agit pas d'une explication des phénomènes, mais d'une *description*) (7)

Ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης εἰς τὴν ἐξήγησιν τῶν πνευματιστικῶν φαινομένων οἱ πνευματισταὶ ἐπικαλοῦνται λόγους ἐξωτερικοὺς καὶ ἐσωτερικούς. Ἐξωτερικοὶ λόγοι τὰ πνεύματα, ἐσωτερικοὶ δὲ διάφοροι ἰδιότητες ἢ ἱκανότητες ἀτόμων. Οἱ ψυχοφυσιολόγοι παραδέχονται μόνον ἐσωτερικοὺς τοιούτους. Ἤδη ὁ Νεοπλατωνικὸς Ἕλλην φιλόσοφος Πορφύριος ἐπιχειρῶν νὰ ἐξηγήσῃ τὰ φαινόμενα τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν κατὰ τὴν ἐποχήν του οἱ μάντεις καὶ οἱ θεουργοὶ ἔθετε τὸ ἀκόλουθον ἐρώτημα "εἶναι πεπροικισμένοι διὰ ψυχῆς ἰσχυροτέρας (μὲ ἐξαιρετικὸς ἰδιότητας) ἢ ἡ δύναμις αὐτὴ προέρχεται ἀπὸ κανένα (ἐξωτερικὸν) ξένον πνεῦμα„ ; (Quaerit etiam veluti dubitans, utrum in divinantibus et mira facientes animæ sint potentiores, aut aliqui spiritus extrinsecus veniant, per quos haec valeant). Ὁ ἴδιος τάσσεται ὑπὲρ τῆς δευτέρας ἐκδοχῆς, ἀλλ' ἡ συζήτησις περὶ τῶν δύο ὑπῆρχεν καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του.

Ἐν τῇ φύσει, τῷ κόσμῳ τῶν αἰσθητῶν, ἀγνοοῦμεν πολλά. Δὲν

---

6) William James ἔνθ. ἀνωτ. σ. 217

7) Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου εἰς τὸ "de Civitate Dei„ βιβλίον X.

ξεύρομεν π. δ. χ. τί εἶναι θερμαντικόν, τί ἠλεκτρισμὸς καὶ τόσα ἄλλα. Ἐν τῷ μικροκόσμῳ, τῷ ἀνθρώπῳ, ἐπίσης πολλὰ ἀγνοοῦμεν. Διὰ τὴν ἄγνοιάν μας αὐτήν, ὡς ἀνέφερα, ἐφεῦρον λέξεις, ὅρους, οἱ ὁποῖοι τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι παρὰ τύποι ἢ μᾶλλον παραπετάσματα πρὸς κάλυψιν τῆς ἀγνοίας μας. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι γεμάτος ἀπὸ μυστήρια. Οἱ χριστιανοὶ δὲν φοβοῦνται ἀπὸ τὴν ἀνακάλυψιν νέων ψυχικῶν δυνάμεων ἰσχυροτέρων καὶ θαυμασιωτέρων ἀπὸ τὰς γνωστάς. Ἀνεκαλύφθησαν νέοι ἀστέρες εἰς τὸ στερέωμα καὶ ὁ ἀνακαλύψας μέγας Ἀστρονόμος δὲν ἐκηρύχθη ἄθεος, ἀλλὰ τοὐναντίον μὲ συγκίνησιν καὶ ἐνθουσιασμὸν ἐπανέλαβε τὸ τοῦ ψαλμῳδοῦ "οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν θεοῦ„. Ὁσαιδήποτε δυνάμεις ἐσωτερικαὶ καὶ ἂν ὑπάρχουν εἰς τὰ βάθη τῆς ὑπάρξεως τοῦ θνητοῦ ἀνθρώπου, ὑπάρχει καὶ ἡ δύναμις τοῦ Δημιουργοῦ καὶ προνοητοῦ θεοῦ, ὁ ὁποῖος καθοδηγεῖ τὸ ἀνώτατον πλάσμα, τὸν λογικὸν ἄνθρωπον καὶ διὰ τοῦ ὁποίου πολλάκις ἐργάζεται θαυμάσια ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἀνθρωπότητος.

Κλείω τὴν παροῦσαν μελέτην μου μὲ τὰ ἑξῆς λόγια τοῦ Σαῖξπηρ τὰ ὁποῖα παραθέτει εἰς τὸν Ἀμλέτον:

there are more things in heaven and earth, Oratios,
then are dreamt of in Your Philosophy.

"Ὑπάρχουν περισσότερα πράγματα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρ' ὅσα σύ, Ὁράτιε, ὀνειρεύεσαι εἰς τὴν φιλοσοφίαν σου„.

† Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

῾Ο Μέγας στιχοπλόκος τῆς ᾽Αριανζοῦ καὶ πατὴρ τῆς χριστιανικῆς ποιήσεως μᾶς προσφέρει δεύτερον ἠθικὸν διαλογικὸν ἔπος τὸ ΚΔ΄ ἐπιγραφόμενον πρὸς πολυόρκους διάλογος. Εἶναι τόσῳ ζωντανὸν ὥστε ὁ ἀναγινώσκων νομίζει ὅτι βλέπει καὶ ἀκούει τὴν φωνὴν καὶ τὰς μορφὰς τῶν δύο συνομιλητῶν. ῞Οταν δὲ ἀρχίσῃ τις τὴν ἀνάγνωσιν ἀναγκάζεται ὑπὸ τοῦ ρεύματος τῆς συζητήσεως νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέρμα τοῦ 328ου στίχου. Τὸ ἴδιον παθαίνει καὶ ὁ μεταφραστής. ᾽Αρχίζει τὴν παράφρασιν διὰ νὰ σταματήσῃ κάπου. ᾽Αλλὰ τὸ ἄστρον τοῦ ποιητοῦ καὶ ἡ σπινθηροβολία τῶν διαλεγομένων Α καὶ Β ὡδήγησαν, ἀναγκαστικῶς οὕτως εἰπεῖν, μέχρι τοῦ τέρματος. Τοῦτο θὰ ὠφελήσῃ τοὺς ἀναγνώστας τῆς "᾽Ορθοδοξίας" ἀλλὰ ἔβλαψε τὴν χάριν τοῦ πρωτοτύπου. Κατ᾽ ἀνάγκην διότι ἡ φωτογραφικὴ μηχανὴ ἠμπορεῖ νὰ φωτογραφήσῃ τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα τῶν ἀνθέων, ὄχι ὅμως καὶ τὴν εὐωδίαν. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀδικαιολόγητος ἡ αἴτησις συγγνώμης ἀπὸ τὸν μέγαν ποιητήν, ἐπιεικείας δὲ ἀπὸ τοὺς ἀναγνώσοντας.

Α — Δὲν ὑπάρχει κατ᾽ ἐμὲ τίποτε χειρότερον τοῦ ὅρκου.

Β — Εἰπέ μου, πῶς ἀποδεικνύεις τοῦτο;

Α — Μὲ σαφέστατα ἐπιχειρήματα.

Β — ῾Οποῖα δηλαδή; δίδαξέ με.

Α — Τὰ ἑξῆς. ῎Ας συσκεφθῶμεν καὶ ἀποκρίθητι.

Β — Λέγε φίλτατε ἄν ἔχῃς τι σπουδαῖον νὰ εἴπῃς.

Α — Τὶ εἶναι τὸ μεγαλύτερον τῶν ὄντων;

Β — Περὶ τίνων ἐρωτᾷς;

Α — ῞Ολων τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων.

Β — Δὲν ἐννοῶ τι μεῖζον τοῦ Θεοῦ.

Α — ᾽Απαντᾷς ὀρθῶς ἀλλ᾽ ἐγὼ κακῶς ἔθεσα τὸ ἐρώτημα.

Β — Καὶ πῶς ἔπρεπε;

Α — Δὲν ἔπρεπε νὰ ἐρωτήσω τὶ εἶναι μεγαλύτερον, διότι ὁ Θεὸς δὲν συγκρίνεται. Δὲν εἶναι ἔτσι;

Β — Βεβαιότατα.

Α — ῎Ισως ἔπρεπε νὰ ἐρωτήσω τί εἶναι μέγιστον.

Β — Οὕτω νομίζω καὶ ἐγώ.

Α — ᾽Αλλὰ καὶ πάλιν τὸ ἐρώτημα εἶναι ἐσφαλμένον διότι καὶ ὅταν λέγωμεν μέγιστον κάμνομεν κάποιαν σύγκρισιν.

Β — Δὲν νομίζω. Πῶς σκέπτεσαι;

Α — Διὰ νὰ εἶναι τι μέγιστον, πρέπει νὰ εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως μὲ τὰ ἄλλα, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι τὸ μέγιστον. Τοῦ Θεοῦ δὲ τὶ εἶναι ὅμοιον τὴν φύσιν;

Β — Οὐδεὶς καὶ οὐδέν.

Α — Λοιπὸν ἂς λέγεται ἁπλῶς, Θεός, ὁ Θεός.

Β — Δέχομαι ὅπως προτιμᾷς.

Α — Δὲν ἐπιδέχεται σύγκρισιν πρὸς οὐδὲν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ.

Β — Διότι εἶναι Θεός. Ἔτσι θὰ λέγωμεν.

Α — Καὶ μήπως δὲν εἶναι τὸ μόνον σεβαστὸν καὶ ἄξιον λατρείας εἰς ὅλην τὴν φύσιν;

Β — Καλὰ λέγεις, εἶναι τὸ μόνον σεβαστόν.

Α — Καὶ πᾶν σεβαστὸν μήπως γίνεται ἀντικείμενον ὕβρεως;

Β — Πῶς συμβιβάζεται σεβασμὸς καὶ ὕβρις;

Α — Ἂς ἐξετάσωμεν λοιπὸν μήπως ὁ ὅρκος φέρει εἰς τὸν Θεὸν μαζὶ μὲ τὸν σεβασμὸν καὶ ὕβριν. Ἐὰν βεβαίως δὲν ὑπῆρχε κίνδυνος ψευδορκίας δὲν θὰ ἦτο κακὸν τὸ ὁρκίζεσθαι, ὅπερ εἶναι ἐπίκλησις τοῦ Θεοῦ ὡς μεσίτου ἀσφαλοῦς. Τοῦτο δεικνύει σεβασμόν. Ἀλλὰ κύτταξε ποῦ φέρει ἡ συνήθεια καὶ τί γίνεται.

Β — Σχεδὸν γνωρίζω, πλὴν σὲ ἀκούω.

Α — Ζητῶ νὰ εὕρω εἰκόνα προσφυῆ εἰς τὴν ὑπόθεσίν μας.

Β — Ὡσὰν τί εἰκόνα;

Α — Εἶδές ποτε πέτραν πίπτουσαν ἀπὸ κορυφὴν λόφου;

Β — Πῶς ὄχι; Εἶδα πολάκις.

Α — Καὶ ἤκουσες τὸν κρότον μὲ τὸν ὁποῖον κυλίεται προχωροῦσα πρὸς τὰ κάτω;

Β — Μὲ πολὺν φόβον παρέστην μάρτυς τοῦ πράγματος.

Α — Εἶδες νὰ σταματᾷ εὔκολα ἡ πέτρα αὐτή;

Β — Ἐὰν ἄλλος εἶδε ἀγνοῶ. Ἐγὼ ὅμως δὲν εἶδα, ὅτι αὐτὴ ἑαυτὴν ὠθεῖ ἡ πέτρα, καλλίτερα παρὰ ἂν ὠθεῖτο ὑπὸ χειρός.

Α — Λέγεις ἀληθείας. Τὸ ἴδιον δὲ πάσχω καὶ ἐγώ, ὅταν τρέχω εἰς τὸν κατήφορον. Δυσκολεύομαι νὰ σταματήσω, εὐκολώτερον δὲ ἦτο ἀπ' ἀρχῆς νὰ μὴ ἐκινούμεθα οὔτε ἐγὼ οὔτε ἡ πέτρα.

Β — Τὶ εὐκολώτερον τούτου;

Α — Κατὰ ταῦτα πᾶσα ὁμοία κίνησις φέρει πρὸς κακὸν τέλος καὶ εἶναι ἀξιοκατάκριτος. Τοιοῦτον τι εἶναι καὶ ὁ ὅρκος. Ἄκουσε δὲ πῶς. Εἰς τὴν ἀρχὴν τὸ πρᾶγμα φαίνεται εὐχάριστον. Ἔπειτα ὅμως γίνεται συνήθεια, ἀρχίζει δὲ νὰ ὁρκίζεται κανεὶς καὶ ὅπου δὲν ἁρμόζει. Πίπτει οὕτω εἰς ἀπόκρημνον βάθος.

Β — Τὶ ἐννοεῖς κρημνόν;

Α — Κρημνὸς μεγάλος ἡ ψευδορκία!

Β — Εὐχαρίστως θὰ ἐπληροφορούμην πῶς συμβαίνει τοῦτο, διότι πολλοὶ δὲν αἰσθάνονται τὸ κακόν. Πῶς λοιπὸν εἶναι;

Α — Δὲν συμβαίνει πολλάκις νὰ ὁρκισθῇ τις εἰς τὴν Σωτηρίαν του;

Β — Μάλιστα. Λέγομεν: Μὰ τὴν Ψυχήν μου, μὰ τὴν Σωτηρίαν μου.

Α — Λοιπὸν φοβεῖται ὁ οὕτω ὁρκιζόμενος νὰ μὴ κακωθῇ κακὸν πράττων. Δίδει ὡς ἐγγύησιν τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του ὥστε νὰ ἀπολεσθῇ ἐὰν ἐψεύδετο.

Β — Ἔτσι φαίνεται.

Α — Τοῦτο σκέψου καὶ ἐὰν συμβῇ ποτε νὰ ὁρκισθῇς εἰς τὸν Θεόν

Β — Ποῖον τοῦτο;

Α — Ὅτι δίδεις ἐγγυητὴν τὸν Θεὸν ποὺ πιστεύεις.

Β — Φυσικά.

Α — Τηρεῖται ὁ ὅρκος ὑπὸ τοῦ εὐορκοῦντος, λύεται ὑπὸ τοῦ μὴ φυλάσσοντος.

Β — Καλῶς λέγεις.

Α — Καὶ τί σοῦ φαίνεται τὸ μὴ φυλάττειν τὸν ὅρκον;

Β — Ἄρνησις τοῦ Θεοῦ.

Α — Ἄρνησις ἄρα εἶναι ἡ ψευδορκία.

Β — Ἔτσι εἶναι.

Α — Τί δὲ ὑπάρχει χειρότερον τῆς τοιαύτης ἀρνήσεως;

Β — Τίποτε.

Α — Χειρότερον ἄρα ὅλων εἶναι ἡ ψευδορκία, ὅπως ἀπεδείχθη διὰ μακρῶν.

Β — Πῶς λοιπὸν νὰ ἀποφύγωμεν τὸν ὅρκον;

Α — Ἀποκτῶντες χρηστὰ ἤθη καὶ κατακτῶντες οὕτω τὴν εἰς τὸν λόγον μας ἐμπιστοσύνην τῶν ἄλλων.

Β — Μεγάλο πρᾶγμα εἶπες.

Α — Διότι ὁ ὅρκος ὀλιγώτερον χρειάζεται εἰς τοὺς χρηστούς.

Β — Ὄχι ὀλιγώτερον, ἀλλὰ καθόλου δὲν χρειάζεται.

Α — Διότι ἡ ἀρετὴ τοῦ τιμίου ἀνθρώπου ἀντικαθιστᾷ τὸν μάρτυρα καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκην τοῦ ὅρκου ὁ γνωστὸς ὡς ἔντιμος.

Β — Μάλιστα.

Α — Τί δὲ κερδίζουν οἱ συχνὰ πυκνὰ ὁρκιζόμενοι;

Β — Τὸν γέλωτα καὶ . . .

Α — νὰ μὴ πιστεύωνται καὶ ὅταν πρόκειται νὰ τηρήσουν τὸν ὅρκον.

Β — Μὲ ἤρεσεν αὐτὴ ἡ παρατήρησις.

Α — Ἐμπρὸς λοιπόν, πείσθητι εἰς ἐμέ.

Β — Σὲ ἀκολουθῶ.

Α — Μὲ τὰ φάρμακα τῆς σκέψεως θεράπευσον τὴν νόσον. Εἶναι

τοῦτο δυνατόν, ἀφοῦ πολλοὶ μὲ τὰ φάρμακα αὐτὰ κατώρθωσαν δυσκολώτερα πράγματα.

Β — Τίνα;

Α — Ἐθεραπεύθησαν ἀπὸ τὰς ὁρμὰς τοῦ θυμοῦ, τοῦ φθόνου, τοῦ κόρου καὶ τῶν ὅσα συνεπάγεται ἡ πολυφαγία καὶ ἡ πολυποσία.

Β — Πῶς εἶναι δυσκολώτερα;

Α — Εἶναι ὁρμητικώτερα καὶ ἑπομένως δυσκολωτέρα ἡ κατεύνασίς των.

Β — Βεβαίως· ἀλλ' ἂν ἡ νόσος εἶναι ἀκάθεκτος τί δέον γενέσθαι;

Α — Ἀπόφευγε σὲ παρακαλῶ νὰ πληθύνῃς τοὺς ὅρκους, ὁρκιζόμενος συχνά, σφοδρῶς καὶ ἐπὶ παντὸς μικροζητήματος.

Β — Πότε καὶ ἐπὶ τίνος ἐπιτρέπεις τὸν ὅρκον;

Α — Ἐν περιπτώσει ἀνάγκης.

Β — Ναί, ἀλλὰ πρόσθεσε καὶ ποίας.

Α — Διὰ νὰ ἐλευθερώσῃς τοὺς κινδυνεύοντας.

Β — Χρηστὴ πρᾶξις τῷ ὄντι.

Α — Ἢ διὰ νὰ ἀπαλλάξῃς σεαυτὸν ἀπὸ αἰσχρὰν κατηγορίαν. Νὰ μὴ σὲ φέρῃ δὲ ὁ ὅρκος κέρδη χρηματικά, διότι εἶναι αἶσχος τὸ τοιοῦτον.

Β — Μεγάλη ἐντροπή.

Α — Καὶ μάλιστα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ χρήματα γίνονται αἱ ψευδορκίαι, διότι πλεῖστοι διαφθείρονται μὲ τὸ χρῆμα.

Β — Οἱ περισσότεροι. Καὶ ποῖος διαφωνεῖ εἰς τοῦτο;

Α — Καὶ αὐτοὶ οἱ σοφισταὶ οὕτω ἐδογμάτιζον.

Β — Πολὺ περισσότερον ἡμεῖς.

Α — Μιμηθῶμεν ἐκείνους, διότι εἶναι αἶσχος νὰ φαινώμεθα χειρότεροι τῶν σοφιστῶν.

Β — Ποίους κυρίως ὅρκους πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν;

Α — Φανερόν.

Β — Θέλω νὰ σὲ ἀκούω διότι ὀρθῶς ὁμιλεῖς.

Α — Τοὺς φρικωδεστέρους!

Β — Φοβεῖσαι νὰ τοὺς ὀνομάσῃς;

Α — Πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν τοὺς ὅρκους ποὺ κάμνουν μνείαν τοῦ Θεοῦ

Β — ἢ τῶν Γραφῶν, τοῦ πάθους καὶ τῆς θυσίας.

Α — Διότι καὶ αὐτὰ ἐπίσης εἶναι ἱερὰ μυστικά.

Β — Δυστυχῶς οἱ τοιοῦτοι ὅρκοι συνηθίζονται ἐδῶ εἰς τὸν τόπον μας.

Α — Δακρύων ἄξιον, διότι ἡ συνήθεια καταντᾷ νόμος. Πλὴν ἀλλὰ διὰ τῆς λογικῆς ὅλα καταρρίπτονται.

Β — Ποῖον λοιπὸν ἀφῆκες ὡς ἐπιτρεπόμενον ὅρκον;

Α — Εἴθε κανένα καὶ νὰ μὴν ὑπῆρχε ἄλλος.

Β — Ὁρκίζονται πολλοὶ εἰς τὰ παιδιά τους, εἰς τὰς συζύγους, εἰς τὴν Σωτηρίαν, εἰς τὴν ζωήν, εἰς ἀπένθητον βίον.

Α — Αὗται εἶναι ἀραὶ μὲ ἐμφάνισιν ὅρκου.

Β — Φαίνονται ὡς ὅρκος καὶ ἡ ἐξ αὐτῶν πληγὴ δὲν φέρει ὄλεθρον διότι δὲν κινδυνεύει ἡ ψυχή μας πραγματοποιουμένης τῆς τιμωρίας τοῦ ψευδορκοῦντος. Ἡ ἀπώλεια τῆς ψυχῆς εἶναι ὁ μόνος ὁλοκληρωτικὸς θάνατος!

Α — Ὀρθῶς εἶπες. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ὡραῖον πρᾶγμα νὰ θέτῃς εἰς τὸ στόμα τὸν Θεόν, τὸ θυσιαστήριον, τὰ φίλτατα, τὸν Σταυρόν, τὴν γυναῖκα, τὸ θεῖον αἷμα, τὸ αἷμα σου, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν. Ὑποκινεῖ ὁ Σατανᾶς ἀρχίζων ἀπὸ τὰ ἀθωότερα καὶ φέρων τὴν κακὴν προθυμίαν, ἡ ὁποία καταντᾷ νὰ γίνῃ ζέσις καρδίας, νόσος ποὺ ὁ τρισκατάρατος σὲ κάμνει νὰ τὴν θεωρῇς γλυκεῖαν — Ὢ τῆς ἀνοίας! — καὶ σὲ κάμνει νὰ ἀπολαμβάνῃς μὲ τὴν ἔνορκον γλωσσαλγίαν ὡσὰν νὰ ἔβγαζες ἀπὸ τὸ στόμα σου χρυσόν.

Β — Εἶναι ὅπως τὰ λέγεις.

Α — Ἀλλεπάλληλα δὲ ἐξεγείρονται τὰ κύματα, πνέοντος ὥς τινος ἀνέμου τοῦ θυμοῦ ἢ τοῦ πόθου τῶν χρημάτων ἢ ἄλλου τινός. Διότι πολλαὶ εἰσιν αἱ παγῖδες. Δὲν θεωρεῖ δεινὸν ὅρκον τὸν ἐκστομισθέντα

Β — διότι δὲν νομίζει ὀρθῶς

Α — καὶ πνίγεται ὁ τάλας μαζὺ μὲ τὸν ὅρκον ποὺ μὲ δυσκολίαν ἔκρυψε μέσα του!

Β — Τί ὡραῖα διαζωγραφεῖς τὸ πάθος τοῦ πάσχοντος γλωσσαλγίαν ὅρκων;

Α — Νομίζει ὅτι θὰ κερδίσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην διὰ τρόπου ποὺ χάνεται ἡ ἐμπιστοσύνη! Μόνον ὁ ἄσκεπτος δὲν ἐννοεῖ ὅτι οἱ πολλοὶ ὅρκοι αἴρουν πᾶσαν πίστιν εἰς τοὺς λόγους τοῦ τοιούτου. Τί χρειάζονται τὰ πολλὰ ὅταν ἕνας λόγος ἀρκῇ;

Β — Μόχθος περιττὸς δηλαδὴ εἶναι.

Α — Τί χρειάζονται οἱ πολλοὶ ὅρκοι, ἀφοῦ ἕνας ὅρκος ἀρκεῖ;

Β — Δὲν νομίζω νὰ χρειάζωνται.

Α — Πλῆθος ὅρκων θὰ πῇ ἔλλειψις πίστεως εἰς τὸν λέγοντα.

Β — Ἔτσι εἶναι.

Α — Ἢ λοιπὸν καθόλου ὅρκος ἢ ἕνας μόνον.

Β — Αὐτὸ θὰ ἦτο ἄριστον.

Α — Ὁ καταπατῶν τὸν ἕνα ὅρκον καταπατεῖ καὶ δέκα.

Β — Καλὴ σκέψις.

Α — Ποῖος εἰμπορεῖ νὰ διισχυρισθῇ ὅτι οἱ πολλοὶ ὅρκοι πιστεύονται;

Β — Ἔτσι νομίζουν.

Α — Σὺ ἠμπορεῖς νὰ κατασκευάσῃς χρυσὸν συγκολλῶν μόρια σκόνης;

Β — Τὶς ἄλλος καὶ ποία φύσις κατορθώνει τοιοῦτον τι;

Α — Καὶ λοιπὸν πῶς εἶναι λογικὸν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἐκ πλειόνων ἀπιστουμένων ἠμπορεῖ νὰ γεννηθῇ πίστις;

Β — Εἶναι παράλογον.

Α — Τὸ καλλίτερον εἶναι νὰ ἀφήσωμεν αὐτὸν τὸν κάκιστον πλοῦτον, νὰ παύσωμεν ὁρκιζόμενοι πάντοτε καὶ παντοῦ, τρώγοντες, κυβεύοντες, πλέοντες, ὁδεύοντες, δυστυχοῦντες ἢ εὐημεροῦντες, πωλοῦντες ἢ ἀγοράζοντες, μεταξὺ φίλων ἐν συμποσίῳ ξερνῶντες ὅρκους· ὅπως οἱ τροφῆς καὶ ποτοῦ πεπλησμένοι.

Β — Τί δυστυχία!

Α — Κατὰ τὰς Γραφὰς ὁ θεὸς ὡρκίσθη, ὤμοσε καθ' ἑαυτοῦ!

Β — Ὅρκος εἶναι ἐπίκλησις μαρτυρίας ἀνωτέρου ὄντος. Ἀνώτερον θεοῦ δὲν ὑπάρχει. Δὲν εἶναι ἄρα τοῦτο ὅρκος πραγματικός.

Α — Ἐὰν ἦτο ὅρκος θὰ ἐσήμαινεν ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ἀψευδής.

Β — Ἡ δὲ Παλαιὰ Διαθήκη τί κάμνει.

Α — Ἐμποδίζει τὴν ψευδορκίαν καὶ ἐπιτρέπει τὸν ὅρκον. Εἶναι ἀτελὴς ὁ Νόμος, ὅπως καὶ ὅταν ἀπαγορεύῃ τὸν φόνον, ἐνῷ ἡ Καινὴ ἐμποδίζει καὶ αὐτὸ τὸ τύπτειν.

Β — Διατί;

Α — Διότι ἡ μὲν Παλαιὰ κατακρίνει τὸ ἀποτέλεσμα ἡ δὲ Καινὴ τὸ αἴτιον.

Β — Συμφωνῶ· διότι αὕτη συμπληρώνει ἐκείνην.

Α — Ὥστε ὁ σώφρων δὲν ὁρκίζεται ποσῶς.

Β — Ἡ Παλαιὰ ἔδωκε γάλα εἰς τοὺς νηπιάζοντας καὶ ἡ Καινὴ στερεὰν τροφὴν ἀργότερον.

Α — Σοφώτατα εἰργάσθη ἡ Πρόνοια

Β — Λέγουν ὅτι καὶ ὁ Παῦλος ὡρκίζετο!

Α — Ποῖος σοῦ εἶπε αὐτὴν τὴν φλυαρίαν;

Β — Εἰς ἐμὲ διατὶ δὲν ἐπιτρέπεις νὰ εἴπω Μαρτύρομαι τὸν Θεόν, ὅπως ἐκεῖνος;

Α — Γίνε καὶ σὺ Παῦλος καὶ ἐπανάλαβε ὅ,τι εἶπε!

Β — Ἐὰν δὲ ὑπογράψῃς ἔγγραφον περιέχον ὅρκον, δὲν εἶναι καὶ αὐτὸ ὅρκος;

Α — Κάτι χειρότερον. Τὸ χειρόγραφον δεσμεύει σφικτότερον ἢ τὰ δεσμά.

Β — Ἐὰν ὅμως γίνεται μὲ ἐκβιασμόν;

Α — Προτιμότερος ὁ θάνατος πρὸ τῆς ὑπογραφῆς! Φοβήσου τὸν Θεὸν μᾶλλον ἢ τὸ δέρμα σου! Μὴ τιμᾷς τὸν δοῦλον πλεῖον τοῦ Δεσπότου. Ἀτιμία εἶναι ἡ τοιαύτη τιμή! Εἶναι ὡσὰν νὰ περιποιῆσαι εἰκόνα βασιλέως ἀφ' ἑτέρου καθαιρεῖς τὸν βασιλέα ἀπὸ τὴν συνείδησίν σου.

Β — Ἔτσι· ἀλλὰ κάτι ἔχεις νὰ μὲ προσθέσῃς.

Α — Πολλοί λέγουν: Ἡ γλῶσσά μου ὡρκίσθη ἀλλ' ὁ νοῦς μου δὲν ὡρκίσθη! Αὐτὸς λοιπὸν ὁ στίχος (Εὐριπίδου Ἱππ. 612) εἶναι σοφιστικός. Αὐτὸ ποὺ λέγει εἶναι ὅρκος καὶ μάλιστα ἐκ τῶν προτέρων ἁμαρτωλὸς ὅρκος διότι ἐδόθη μὲ ὑπουλότητα πρὸς ἐξαπάτησιν τοῦ λαβόντος. Ὁ ὅρκος εἶναι πρόσθεσις ἀνωφελὴς εἰς λόγον μὴ πιστευόμενον, κακὸν πλήρωμα δεινῆς φλογός! Ὁ Πλάτων σεβόμενος τὸν Θεὸν δὲν ὡρκίζετο. Ἔλεγε, Μὰ τὴν φηγόν! Αὐτὸ εἶναι ἀνώνυμος ἔκφρασις, σκιὰ ὅρκου ὅρκος ἄνευ ὅρκου! Τὸ δὲ τῶν σοφῶν, Μὰ τὸ δαιμόνιον, εἶναι πανορκία. (ἐδῶ ἂς τελειώνωμεν).

Β — Ἀπειλεῖς νὰ μὲ ἀφήσῃς διψασμένον!

Α — Ἄκουσε σὲ παρακαλῶ. Ἐὰν σὲ φαίνεται μικρὸν πρᾶγμα ὁ ὅρκος, ἀπατᾶσαι. Ἐὰν δὲ εἶναι φρικτὸν πρᾶγμα, τότε τολμῶ νὰ ζητήσω τι. Νὰ μὲ ὁρκισθῇς ὅτι δὲν θὰ ὁρκισθῇς πλέον ποτέ!

Β — Μὲ ἐκέρδισες.

Α — Δόξα τῷ Χριστῷ! Ἀμήν, Γένοιτο,

† Ο ΕΛΑΙΑΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

ΑΝΤΙ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΥ

Ἡ ἁγία Ὀρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία διδάσκει καὶ ἡμεῖς πάντες πιστεύομεν, μεταξὺ ζώντων καὶ νεκρῶν ὑπάρχει στενὸς σύνδεσμος καὶ ἀδιάρρηκτος ἐπικοινωνία, ἡ ὁποία διαφαίνεται ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸν σεβασμόν, τὸν ὁποῖον ἀπονέμομεν εἰς τοὺς Ἁγίους καὶ Μάρτυρας τῆς πίστεως ἡμῶν, ἐπικαλούμενοι τὴν βοήθειαν καὶ τὴν προστασίαν αὐτῶν· ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν ἀγάπην καὶ ἀγαθὴν ἀνάμνησιν, τὴν ὁποίαν ἀμείωτον διατηροῦμεν πρὸς τοὺς θανόντας οἰκείους καὶ φίλους ἡμῶν, ποιοῦντες ὑπὲρ αὐτῶν πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ προξενήσῃ αὐτοῖς χαράν, εὐχαρίστησιν καὶ ὠφέλειαν.

Εἶναι κοινὴ δόξα καὶ πίστις πασῶν τῶν θρησκειῶν, ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθανόντων ἀθάνατοι οὖσαι, δὲν συναποθνήσκουσι μετὰ τοῦ γηΐνου καὶ φθαρτοῦ σώματος, ἀλλὰ ζῶσιν εἰς ἄλλας ὑπερκοσμίους πνευματικὰς σφαίρας, ὁπόθεν καὶ ἐκεῖναι βλέπουσαι ἡμᾶς, ἀναμένουσι τὴν τελικὴν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν.

Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι λαοὶ κατὰ τὰς δοξασίας αὐτῶν ποιοῦσι σπονδὰς καὶ θυσίας ζώων ἐπὶ τῶν τάφων τῶν ἀποδημησάντων φιλτάτων προσώπων αὐτῶν· ἡμεῖς δὲ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν τελοῦμεν ὑπὲρ τῶν προσφιλῶν νεκρῶν ἡμῶν τὴν ἀναίμακτον ἐν τῷ ναῷ θυσίαν καὶ μετ' αὐτὴν τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων διατασσόμενα μνημόσυνα (1), τὰ ὁποῖα εἶναι ἀδιαρρήκτως συνδεδεμένα μετὰ τῶν ἐλεημοσυνῶν.

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐτέλουν τὰ μνημόσυνα μετὰ λειτουργίας καὶ ἐλεημοσύνης· διότι μόνον οὕτω διὰ τῶν εὐχῶν καὶ δεήσεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τῶν ἐλεημοσυνῶν πρὸς τοὺς πτωχοὺς αἱ ψυχαὶ τῶν κεκοιμημένων εὑρίσκουσι σχετικὴν ἄνεσιν καὶ ἀνακούφισιν καὶ βελτίωσιν τῆς θέσεως καὶ καταστάσεως αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν, ὧν ζῶντες ἐπὶ τῆς γῆς ἐποίησαν καὶ μὴ προλαβόντες διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως νὰ ἀποπλύνωσι καὶ λάβωσι τὴν τούτων συγχώρησιν.

---

(1) Γαλ. δ'. 26. Ἐφεσ. β'. 19-20. Ἰακ. ε'. 16. Ἰωάν. I. ε'. 16. Ματθ. ιβ'. 32. Μακ. ιβ'. 43. Σειράχ ζ'. 36. Χρυσοστ. Ὁμιλία μα'. εἰς τὴν α'. πρὸς Κορινθ· ἐπιστολήν· Πηδάλ. σελ. 153. Αἱ ἀρχαῖαι λειτουργίαι Ἰακώβου, Βασιλείου καὶ Χρυσοστόμου, ἐν αἷς τρὶς μνημονεύονται τὰ ὀνόματα τῶν κεκοιμημένων, ὑπὲρ ὧν ὑπάρχουσι καὶ ἰδιαίτεραι εὐχαί. Δογματικὴ Ἀντωνίου σελ. 386. Κανονικὸν δίκαιον ἀρχιμ. Ἀποστόλου Χριστοδούλου. σελ. 460

Οὕτως ἐτελοῦντο πάντοτε τὰ μνημόσυνα καὶ οὕτω τελοῦσι καὶ σήμερον ταῦτα οἱ ἀληθινοὶ χριστιανοί.

Ἀλλ' ἤδη ἀπό τινων ἐτῶν συχνὰ πυκνὰ ἀκούομεν καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας ἀναγινώσκομεν ὅτι ὁ δεῖνα ἀντὶ μνημοσύνου ὑπὲρ τοῦ ἀποθανόντος οἰκείου αὐτοῦ προσέφερεν εἰς τὸ δεῖνα συσσίτιον τόσα χρήματα· ὁ ἄλλος ἀντὶ στεφάνου ἐπὶ τοῦ νεκροῦ προσέφερε τόσα ἐδώδιμα εἰς τὸ δεῖνα φιλανθρωπικὸν ἵδρυμα. Καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς κατήντησε καὶ τοῦτο μία μεταπολεμικὴ Μόδα καὶ συνήθεια πλέον νὰ παραλείπωνται τὰ μνημόσυνα ὡς ἀνωφελῆ καὶ νὰ ἐνεργῆται μικρά τις μόνον ἐλεημοσύνη πρὸς τὸ θεαθῆναι.

Οἱ οὕτω πράττοντες νομίζουσιν ὅτι ἐξετέλεσαν τὰς πρὸς τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ὑποχρεώσεις καὶ ἔχουσιν ἥσυχον τὴν συνείδησιν αὐτῶν ἀγνοοῦντες ὅτι πλανῶνται καὶ συγχρόνως ἁμαρτάνουσι διότι, ὅταν διατυμπανίζωσιν, ὅτι ἀντὶ μνημοσύνου προσέφεραν ἐλεημοσύνην, δηλοῦσι διὰ τούτου, ὅτι ἐστέρησαν μὲν τοὺς νεκροὺς τῶν νενομισμένων εὐχῶν καὶ δεήσεων τῆς Ἐκκλησίας, ἠδίκησαν δὲ καὶ τὸν ναὸν τῆς ἐνορίας αὐτῶν, μὴ τελέσαντες ἐν αὐτῷ τὸ ἐπιβεβλημένον καὶ ἀπαραίτητον μνημόσυνον.

Ἡ πρᾶξις αὕτη, ἂν μὴ ὁμοία, παρ μφερὴς ὅμως τυγχάνει πρὸς τὴν ἁμαρτωλὴν ἐκείνην θεωρίαν καθ' ἣν ἐπιτρέπεται νὰ κλέψῃς καὶ νὰ δώσῃς τὸ κλαπὲν εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ πάσχοντας. Οἱ παραλείποντες τὰ μνημόσυνα καὶ ἀντ' αὐτῶν διδόντες ἐλεημοσύνην, ἀδικοῦσι μὲν τοὺς ναούς, οἱ ὁποῖοι διατηροῦσι σήμερον τὰ σχολεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐκπαιδεύονται τόσα πτωχὰ καὶ ὀρφανὰ παιδιὰ δωρεάν· ζημιοῦσι δὲ καὶ τὸ προσωπικὸν τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ἐκ τῶν ἱεροπραξιῶν ἀναμένει νὰ ζήσῃ.

Τοιαύτη ἐλεημοσύνη, γενομένη ἐπὶ βλάβῃ καὶ ζημίᾳ ἄλλων, οὐ μόνον οὐδεμίαν ἄνεσιν καὶ ὠφέλειαν παρέχει εἰς τοὺς νεκρούς, ἀλλὰ καὶ ἁμαρτία λογίζεται εἰς τοὺς ζῶντας: διότι δεῖ καὶ τοῦτο ποιεῖν κἀκεῖνο μὴ ἀφιέναι. Πρέπει, καὶ ἐλεημοσύνη νὰ δοθῇ καὶ τὸ μνημόσυνον νὰ τελεσθῇ· πρέπει καὶ τὸ συσσίτιον νὰ ὑποστηριχθῇ καὶ ὁ νεκρὸς νὰ τιμηθῇ δι' ἀνθέων καὶ στεφάνων, τοὺς ὁποίους φιλοτεχνοῦσι καὶ πλέκουσι πτωχὰ κοράσια.

Ἀντὶ τῶν ἀρωμάτων, τὰ ὁποῖα αἱ ἅγιαι Μυροφόροι γυναῖκες ἠγόρασαν διὰ τὸν Κύριον, ἡμεῖς τιμῶμεν τοὺς νεκροὺς δι' ἀνθέων εὐωδῶν. Δὲν ἔχομεν δικαίωμα, οὐδ' ἐπιτρέπεται νὰ ἀδικῶμεν ἄλλους καὶ τὸ προϊὸν τῆς ἀδικίας νὰ διαθέτωμεν εἰς ἄλλον σκοπὸν ἔστω καὶ ἱερόν. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἄλλων δογμάτων ὀπαδοὶ διδάσκουσι, λέγοντες, ὅτι ὁ σκοπὸς ἁγιάζει τὰ μέσα· ὅτι δηλαδὴ εὐλογεῖται καὶ ἁγιάζεται ἡ κλοπή, ὅταν τὸ κλαπὲν δοθῇ εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ πάσχοντας.

Πάντες οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ ἐνθυμοῦνται τὸ μελῳδικὸν ἐκεῖνο τροπάριον, τὸ ὁποῖον ψάλλεται κατὰ τὴν μεγάλην Τρίτην ἑσπέρας, καὶ τὸ ὁποῖον ἐκ τοῦ ἑξῆς ἱστορικοῦ γεγονότος ἔλαβεν ἀφορμὴν ἡ μοναχὴ Κασσιανὴ νὰ συνθέσῃ.

Μικρὸν πρὸ τοῦ πάθους αὐτοῦ ὁ Κύριος ἡμῶν εὑρισκόμενος ἐν Βηθανίᾳ, ἐφιλοξενεῖτο μετὰ τῶν μαθητῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, ὁπότε αἴφνης παρουσιάζεται πρὸ αὐτοῦ μία γυνὴ ἁμαρτωλή, κλαίουσα διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς, καὶ ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα βαρυτίμου, θραύσασα τὸ στόμιον τοῦ δοχείου, κατέχεε τὸ μύρον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Κυρίου, καὶ διὰ τῶν πλοκάμων τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐσπόγγιζε τοὺς πόδας αὐτοῦ, τοὺς ὁποίους κατέβρεχε διὰ τῶν δακρύων αὐτῆς. Ἡ εὐλαβὴς αὕτη πρᾶξις τῆς γυναικὸς ἐκίνησε τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Ἰούδα ὁ ὁποῖος ἔλεγεν· Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; διότι ἠδύνατο τὸ πολύτιμον τοῦτο μύρον νὰ πωληθῇ ἀντὶ τριακοσίων δηναρίων καὶ νὰ δοθῶσι ταῦτα εἰς τοὺς πτωχούς. Καὶ ὁ Κύριος ἡσύχως καὶ πράως ἀπαντῶν εἶπε· Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ. Μὴ ψέγετε καὶ μὴ κατακρίνετε τὴν γυναῖκα, διότι θεάρεστον ἔργον ἔκαμεν εἰς ἐμέ. Τοὺς πτωχοὺς ἔχετε πάντοτε πλησίον σας καὶ δύνασθε νὰ ἐλεῆτε καὶ βοηθῆτε αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδικῶν σας χρημάτων, καὶ οὐχὶ διὰ ξένων Χρημάτων, τὰ ὁποῖα ἀνήκουσιν εἰς ἄλλους καὶ εἶναι προωρισμένα δι' ἄλλον ἱερὸν σκοπόν.

Ὁ Κύριος λοιπόν, ὁ ὁποῖος εἶνε ἡ κορωνὶς τῶν ἀγαθοεργιῶν καὶ εὐεργεσιῶν, καὶ ὁ ὁποῖος πανταχοῦ ἐν τῷ ἱερῷ Εὐαγγελίῳ κηρύττει καὶ συνιστᾷ τὴν ἐλεημοσύνην καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν πρέπει νὰ γίνηται αὕτη, ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ προέκρινε νὰ χρησιμοποιηθῇ τὸ μύρον οὐχὶ εἰς ἐλεημοσύνην, ἀλλ' εἰς ἑαυτόν· διότι ἡ μετάνοια τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶχε προωρισμένον αὐτό· ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐλεῇ τις μὲ ξένον χρῆμα, μὲ χρῆμα τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς ἄλλους, τὸ ὁποῖον σημαίνει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ μνημονεύηταί τις μὲ ξένα κόλυβα.

Μεγάλως λοιπὸν σφάλλουσιν ὅσοι παραλείποντες τὴν τέλεσιν τοῦ μνημοσύνου διαφημίζονται διὰ τῶν ἐφημερίδων, ὅτι προσέφεραν τόσα χρήματα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀπόρους· διότι τὰ χρήματα ταῦτα ἦσαν προωρισμένα διὰ τὸν ναὸν κα οὐχὶ διὰ τὰ συσσίτια καὶ τοὺς ἐνδεεῖς. διότι ἐκ τούτου προκύπτει ἀδικία καὶ ἡ ἀδικία ἀποτελεῖ ἁμαρτίαν.

Ὁ σπουδαιότερος λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον πολλοὶ τῶν χριστιανῶν ἡμῶν παραλείπουσι τὰ μνημόσυνα εἶνε ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ ἄγνοια τῆς μεγάλης ἀξίας καὶ σημασίας τοῦ μνημοσύνου, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ κόπος καὶ αἱ φροντίδες, τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ τοῦτο. Ἡ παρασκευὴ καὶ εὐτρέπισις τῶν κολύβων, ἡ προμήθεια προσφορᾶς καὶ νάματος, ἡ πρόσκλησις

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

Ὁ ἱερατικῶς προϊστάμενος Ἁγίων Ἀποστόλων Φερίκιοϊ πονοσιολ. Σύγκελλος κ. Ἀλέξανδρος Γ. Καντώνης, ἐξέδωκε μικρὰν μελέτην διὰ τὰ Μυστήρια τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως καὶ τῆς θείας Κοινωνίας, ἐκλαϊκευμένην, εἰς γλῶσσαν σαφῆ, ἁπλῆν καὶ μὲ πειστικότητα, ὑπὸ τὸν τίτλον "Ἀξίως Προσέλθετε"·

Ὁ συγγραφεὺς τῆς μικρᾶς ταύτης πραγματείας θέλει νὰ ἐπαναφέρῃ τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν ἱ. Ἐξομολόγησιν, ὡς προπαρασκευαστικὸν μέσον, καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν τάξιν τῆς συνεχοῦς θ. Κοινωνίας, κατόπιν ἐνδελεχοῦς ψυχικῆς καθάρσεως.

Ὁμολογουμένως ἔχομεν ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸ ἅγιον τοῦτο Μυστήριον τῆς ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως, τὸ ὁποῖον μᾶς καθαρίζει ἀπὸ ἁμαρτίας, μᾶς κάμνει ἱκανοὺς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν δημοσίαν προσευχὴν καὶ μᾶς προετοιμάζει νὰ προσέλθωμεν ἀξίως εἰς τὸ ἄχραντον Μυστήριον τῆς θείας Μεταλήψεως

Εἴμεθα οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι τοὺς ὁποίους καλεῖ ὁ Χριστὸς διὰ νὰ δώσῃ εἰς ἡμᾶς τὴν ἀνάπαυσιν. Συνέστησε δι' ἡμᾶς τὸ Μυστήριον τῆς θ. Εὐχαριστίας διὰ νὰ ἑνωθῇ ἀρρήκτως μεθ' ἡμῶν καὶ μείνῃ μαζύ μας εἰς ζωὴν αἰώνιον. Ἀλλὰ πόσον ἀραιὰ προσερχόμεθα εἰς τὴν μυστικὴν Τράπεζαν, ἄλλοι διόλου δὲν προσέρχονται, οἱ περισσότεροι δὲ ἀναξίως προσερχόμεθα. Μένομεν ἔξω τῆς ἀμπέλου, καὶ ὡς κλήματα ξηραινόμεθα, αἱ προσπάθειαί μας, τὰ ἔργα ἡμῶν, δὲν εὐοδοῦνται, δὲν ὡριμάζουν, δὲν εὐλογοῦνται. Ἀκριβῶς ἐπειδὴ δὲν εἴμεθα ἡνωμένοι μετὰ τοῦ Κυρίου.

Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἄρτος ὁ ὁποῖος ἔχει καταβῆ ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Ὁ τρώγων λοιπὸν αὐτὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον. Τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν ἐκήρυξεν ὁ ἴδιος μὲ λόγους ἐπισήμους, ὑψηλούς, φοβερούς. "Τὰ δὲ ρήματα

διὰ τῶν ἐφημερίδων, ἡ παράστασις ἐν τῷ ναῷ, ἡ ὑποδοχὴ καὶ δεξίωσις τῶν κεκλημένων, τὰ δικαιώματα τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἄλλα φιλοδωρήματα πάντα ταῦτα εἶναι πολὺ ἐπίπονα, ὀχληρὰ καὶ δαπανηρά, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν αὐτῶν ἐξοφλοῦσι τὸ μνημόσυνον δι' ὀλίγων ψιχίων εἰς τὸ συσσίτιον πρὸς τὸ θεαθῆναι, καὶ συγχρόνως διαφημίζονται διὰ τῶν ἐφημερίδων ὡς ἐλεήμονες, ἐναντίον τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου, λέγοντος· Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τὶ ποιεῖ ἡ δεξιά σου.

† Ο ΛΕΥΚΗΣ ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΣ

ἃ ἐκεῖνος λαλεῖ πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή ἐστιν„. Ἵδρυσε τὸ μέγα τοῦτο Μυστήριον ἵνα κατοικῇ ἐν ἡμῖν καὶ διαφυλάττῃ ἀκηλίδωτον τὴν ψυχὴν ἡμῶν καὶ τὸ σῶμα.

Ἑκάστοτε πρέπει νὰ προετοιμαζώμεθα διὰ τὴν θ. Μετάληψιν διὰ περισυλλογῆς, αὐτομελέτης, προσευχῆς, διὰ πνευματικῆς ἀνανεώσεως, διὰ τῆς ἱ. Ἐξομολογήσεως, ὅπως συνιστᾷ καὶ ἐπιμένει ὁ γράψας τὸ "Ἀξίως Προσέλθετε„. Ὁ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀξίως μεταλαμβάνων νομίζει ὅτι τὴν ἡμέραν καθ' ἣν κοινωνεῖ τῶν ἀχράντων Μυστηρίων, ὁ Χριστὸς διὰ πρώτην φορὰν καταβαίνει εἰς τὴν πανάχραντον Κόρην καὶ λαμβάνει σάρκα ἢ σταυρώνεται καὶ ἀποθνήσκει διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἀποθνήσκει, διὰ νὰ ἀναζήσῃ διὰ τοῦ Μυστηρίου μετὰ τοῦ Πιστοῦ.

Εἰς τὴν προετοιμασίαν αὐτὴν θέλει νὰ βοηθήσῃ τὸν λαὸν τὸ ἐν λόγῳ ἐκδοθὲν μικρὸν βιβλίον, διὰ νὰ δύναται μὲ ἁπλότητα καρδίας καὶ πίστιν σταθερὰν νὰ προσεγγίζῃ πρὸς τὸν ζωοδότην Θεόν, ὅσον τὸ δυνατὸν συχνότερον. Μὲ θερμότητα καὶ καθαρότητα μᾶς ὁμιλεῖ διὰ τὴν ἱ. Ἐξομολόγησιν καὶ τὴν θ. Κοινωνίαν.

Αἱ ὡραῖαι πατερικαὶ περικοπαί, αἱ πρακτικαὶ καὶ χρήσιμοι ὁδηγίαι, τίνι τρόπῳ δέον νὰ γίνῃ ἡ ἱ. Ἐξομολόγησις, καὶ πῶς καὶ κατὰ ποίαν ὥραν νὰ προσέρχωνται αἱ διὰ τῆς ἱ. Ἐξομολήσεως κεκαθαρμέναι καρδίαι τῶν Χριστιανῶν, καθιστοῦν τὴν μελέτην αὐτὴν ὁδηγὸν καὶ χειραγωγὸν περὶ τὰ ἐν λόγῳ ζωτικὰ μυστήρια τὰ τόσον ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἐν Χριστῷ ζωήν.

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ι. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΟΥ Καθηγητοῦ

"ΝΕΟΙ ΜΟΡΦΩΣΑΤΕ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ„

Αὐτὸς εἶνε ὁ τίτλος τοῦ νέου ἠθικοκοινωνικοῦ πονήματος τοῦ διακεκριμένου καθηγητοῦ κ. Ἰ. Παναγιωτίδου, τὸ ὁποῖον ἀφιερώνει εἰς τὴν σχολικὴν νεολαίαν.

Εὑρισκόμενος ὁ συγγραφεὺς εἰς καθημερινὴν ἐπαφὴν μὲ τὴν ψυχὴν τῆς σπουδαζούσης νεότητος, βλέπει τὰς τάσεις καὶ ἐκδηλώσεις της ὑπὸ τὸ φῶς τῶν σημερινῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς, τὰς ἀνησυχίας καὶ τοὺς δραματισμούς της, καὶ ἀπὸ βαθεῖαν ἀγάπην καὶ ἐνδιαφέρον πρὸς αὐτὴν ζητεῖ νὰ τῆς δώσῃ τὸν ἀληθῆ προσανατολισμόν.

Εἰς δεκαπέντε κεφάλαια ἐξόχου ἁρμονικῆς ἀλληλουχίας παρέχει σοφὰς συμβουλὰς διὰ τὴν αὐτοάσκησιν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοδιαμόρφωσιν, των ὁποίων ἐπωφελουμένη ἡ σπουδάζουσα νεότης πρὸς διάπλασιν ἠθικοῦ χαρακτῆρος, θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ λάβῃ τὴν κατεύθυνσιν πρὸς τὴν λεωφόρον τῶν μεγάλων ἐπιδιώξεων καὶ ἐπιτυχιῶν.

Ἔχων ὑπ' ὄψει ὁ συγγραφεὺς ὅτι μόρφωσις ἄνευ χαρακτῆρος μένει ἀκαρποφόρητος, συνιστᾷ τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν καλλιέργειαν, διὰ τῆς ὁποίας θὰ σφυρηλατηθῇ ὁ ἀληθινὸς χαρακτήρ, ἡ βάσις αὐτὴ τῆς προόδου καὶ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἀτόμου εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Διότι ὁ χαρακτὴρ θὰ κατευθύνῃ τὰς δυνατότητας τῆς νεανικῆς ζωῆς κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἀποβῇ αὐτὴ γόνιμος καὶ ἀποδοτικὴ καὶ δι' ἑαυτὴν καὶ διὰ τὴν κοινωνίαν.

Ἡ βαθυτέρα ἔννοια τῆς ζωῆς καὶ ὁ ὑψηλὸς σκοπὸς αὐτῆς κατακτῶνται διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς πνευματικότητός μας ἐν τῷ συνόλῳ της, ὡς δυνάμεως νοητικῆς καὶ ἠθικῆς. Ἄλλως θὰ περάσωμεν ἀπὸ τὴν ζωὴν χωρὶς νὰ ἐγγίσωμεν τὴν ἀληθινὴν οὐσίαν της, ὡς ἁπλοὶ διαβάται καὶ οὐχὶ ὡς δημιουργοὶ τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ κάτι ἀνωτέρου καὶ εὐρυτέρου ἀπὸ αὐτόν.

Διὰ τῆς ἐσφαλμένης ἀντιλήψεως περὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ἀξίας τῆς ζωῆς, διὰ τῆς παραγνωρίσεως ἐν τῇ χρήσει τῆς ἐλευθερίας τῶν ὁρίων τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἠθικότητος καὶ διὰ τῆς ἀποτυχίας ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ δρόμου, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν πρὸς τὰ ἐμπρὸς πορείαν της, ἡ νεότης διατρέχει τὸν κίνδυνον νὰ παραπλανηθῇ, νὰ κυριαρχηθῇ ἀπὸ τὰ πάθη, νὰ καταντήσῃ δούλη αὐτῶν καὶ νὰ ναυαγήσῃ. Ὁ συγγραφεὺς γίνεται χειραγωγὸς καὶ ὁδηγητής, δίδων χρυσὰς

ἐπὶ τοῦ προκειμένου συμβουλάς, μὲ παραδείγματα εἰλημμένα ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, φωτίζει τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ νεότης. Τὸ βιβλίον του εἶνε διὰ τὴν προσπάθειαν τῆς νεότητος πρὸς αὐτοδιάπλασιν πραγματικὸς ὁδηγὸς καὶ πυξὶς διὰ τὸν προσανατολισμὸν της.

Διότι, ἐνασκοῦσα καὶ μορφώνουσα ἑαυτὴν ἡ νεότης κατὰ τὰ ἀποστάγματα τῆς βαθείας πείρας τοῦ συγγραφέως, θὰ ἀποκτήσῃ χαρακτῆρα ὁ ὁποῖος θὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς αὐτὴν τὴν πρόοδον. Θὰ τὴν κάμῃ νὰ μὴ παρασύρεται ἀπὸ τὰ ρεύματα τῆς ζωῆς ὅπως ὁ ἠθικῶς ἀδύνατος Καὶ ἐπὶ πλέον νὰ μὴ ὁμοιάζῃ μὲ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος εὔχεται χωρὶς νὰ ἐπιτυγχάνῃ, ζητεῖ χωρὶς νὰ κατορθώνῃ νὰ εὑρίσκῃ καὶ θέλει χωρὶς νὰ δύναται. Μὲ τὸν ἠθικόν, εὐθὺν καὶ δυνατὸν χαρακτῆρα ἡ νεότης θὰ κατορθώσῃ νὰ ἀναβῇ τὰς βαθμίδας τῆς ἐπιτυχίας.

Δι' αὐτό, τὸ πολύτιμον βιβλίον τοῦ κ. Ἰ. Παναγιωτίδου "***Νέοι μορφώσατε χαρακτῆρα***„ πρέπει νὰ ἀποβῇ τὸ βιβλίον τῆς σπουδαζούσης νεολαίας καὶ ἐν γένει ὅλης τῆς νεολαίας.

Φανάριον Μάϊος 1942

† ΑΡΧΙΜ. ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΑΞΙΩΤΗΣ

Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς

Τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, κατὰ τὴν τάξιν, ἐχοροστάτησεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης μετὰ τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν Προύσης κ. Πολυκάρπου, Σάρδεων καὶ Πισιδίας κ. Γερμανοῦ, Ἡλιουπόλεως κ. Γενναδίου, Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Ἰακώβου, Θεοδωρουπόλεως κ. Λεοντίου, Λαοδικείας κ. Δωροθέου καὶ Αἴνου κ. Γερμανοῦ. Τοῦ συνημμένως τῇ θείᾳ Λειτουργίᾳ ψαλλομένου Μ. Ἑσπερινοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προέστη ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἀναγνοῦσα καὶ τὰς πρώτας εὐχὰς τῆς Γονυκλισίας. Τὰς ἐφεξῆς εὐχὰς ἀνέγνωσαν οἱ σεβ. Μητροπολῖται Ἡλιουπόλεως καὶ Ἴμβρου καὶ Τενέδου.

Τὴν θείαν Λειτουργίαν καὶ τὸν Μ. Ἑσπερινὸν παρηκολούθησαν πλήθη εὐσεβοῦς λαοῦ πληρώσαντα τὸν πάνσεπτον Πατριαρχικὸν Ναόν.

Πατριαρχικαὶ χοροστασίαι

Κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τῇ ἑορτῇ τῆς θείας Ἀναλήψεως καὶ κατὰ τὰς Κυριακὰς τῶν Πατέρων τῆς Α΄ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (17 τοῦ μ.) καὶ τῶν Ἁγ. Πάντων (31 τοῦ μ.).

Σάββατον τῶν Ψυχῶν

— Τῷ Σαββάτῳ τῶν Ψυχῶν ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἐκκλησιασθεῖσα ἐν τῷ Ἰδιαιτέρῳ Πατριαρχικῷ Παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγ. Ἀποστόλου Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου, ἀνέγνω ἐν τέλει Τρισάγιον,

— Ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τὴν θείαν Λειτουργίαν ἐτέλεσεν ὁ σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Δωρόθεος.

Μνημόσυνα

Ἐξ ἀποφάσεως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῇ Κυριακῇ τοῦ Τυφλοῦ (10 τοῦ μ.) λειτουργούντων ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν Χαλκηδόνος κ. Μαξίμου, Λαοδικείας κ. Δωροθέου καὶ Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανοῦ, ἐτελέσθη μνημόσυνον τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη πρὸς Κύριον ἐκδημησάντων ἀειμνήστων Ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης τὴν θείαν Λειτουργίαν ἤκουσεν ἐν τῷ Ἱ. Βήματι. Παρέστησαν οἱ σεβ. Μητροπολῖται, ἡ Πατριαρχικὴ Αὐλή, οἱ Ὀφφικιάλοι, τὸ Νομικὸν Συμβούλιον τῶν Πατριαρχείων οἱ Καθηγηταὶ τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ πλῆθος ἐγκρίτων ὁμογενῶν, ὡς καὶ συγγενεῖς τῶν ἀειμνήστων Ἱεραρχῶν.

— Τῇ Κυριακῇ τῆς Σαμαρείτιδος (3 τοῦ μ.) ἐν τῷ πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Ναῷ, λειτουργοῦντος τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Χριστουπόλεως κ. Μελετίου, ἐτελέσθη μνημόσυνον τῆς ἐν Ἀθήναις θανούσης κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰανουάριον πρεσβυτέρας ἀδελφῆς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἀειμνήστου Ἑλένης Χριστοδούλου. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης παρίστατο ἐν τῷ Ἱ. Βήματι. Ἐπίσης παρῆσαν ἐκ τῶν σεβ. Μητροπολιτῶν, οἱ θεοφ. Ἐπίσκοποι τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, οἱ Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοὶ Ὑπάλληλοι τῶν Πατριαρχείων, Ὀφφικιάλοι, Νομικοὶ Σύμβουλοι

ὁ Πρόεδρος τῆς Κεντρικῆς Ἐφορείας Σταυροδρομίου, ἀντιπρόσωποι Ἐφορειῶν καὶ Ἐφοροεπιτροπῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ πολλοὶ τῶν ἐνταῦθα διακεκριμένων ὁμογενῶν. Ἐκ τῶν Ἐπισήμων παρέστη ὁ ἐντιμ. κ. Δημήτριος Παππᾶς, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος

Πατριαρχικὰ συγχαρητήρια

Ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ Ἑορτῇ τῆς Πολωνίας (3 τοῦ μ.) καὶ τῆς Ρουμανίας (10 τοῦ μ.), ἡ Α. Θ. Παναγιότης καταλλήλως διεβίβασε τὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς Αὐτῆς τοῖς οἰκείοις ἐνταῦθα Γενικοῖς Προξενείοις.

Ἀφίξεις

Προερχόμενος ἐκ τῆς Ἐπαρχίας αὐτοῦ τῇ 13ῃ τοῦ μηνὸς ἀφίκετο ὁ σεβ. Μητροπολίτης Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Ἰάκωβος,

Ἡ Α. Σεβασμιότης αὐθημερὸν προσελθοῦσα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐπεσκέφθη τὴν Α. Θ. Παναγιότητα.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἱερὰ Σύνοδος. Κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος συνῆλθεν εἰς τὰς τακτικὰς αὐτῆς συνεδρίας.

Μητρόπολις Θυατείρων. Ληφθέντα ἀνεγνώσθησαν γράμματα καὶ ἐκθέσεις τοῦ ἐν Λονδίνῳ σεβ. Μητροπολίτου Θυατείρων κ. Γερμανοῦ ἐπὶ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων γενικωτέρου χαρακτῆρος καὶ τῆς ἰδιαιτέρας ἐκκλησιαστικῆς ἁρμοδιότητος αὐτοῦ.

— Ἐξ ἀφορμῆς σχετικοῦ γράμματος τῆς Α. Σεβασμιότητος ἐνεκρίθη συνοδικῶς ἡ εἰς ἱερέα χειροτονία τοῦ ἀποφοίτου τῆς ἐν Ὀξφόρδῃ Θεολογικῆς Σχολῆς Ὀρθοδόξου Πολωνοῦ Δημητρίου Μαρτινόβσκι.

Μητρόπολις Αὐστραλίας. Ἐπὶ σχετικῇ αἰτήσει τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Αὐστραλίας κ. Τιμοθέου, ἐνεκρίθη ἡ διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀνάγκας τῆς Ἐπαρχίας αὐτοῦ χειροτονία εἰς ἱερέα τοῦ ἐκεῖ διαμένοντος ἀποφοίτου τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης Κωνσταντίνου Πατσογιάννη.

Ἐπαρχίαι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου. Ἐλήφθη καὶ ἀνεγνώσθη συνοδικῶς ἔκθεσις περὶ τῆς νῦν καταστάσεως τῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Θράκῃ Ἐπαρχιῶντοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

Διάφορα ζητήματα. Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπησχολήθη καὶ ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων ἐσωτερικοῦ χαρακτῆρος.